

ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

Михайлишин Л.В.

студентка I курсу

*Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Важливим елементом у розвитку та становленні України, а також будь-якої іншої держави як демократичної, соціальної, правової є визначення ролі і місця Президента у здійсненні державної влади. Президент в Україні має бути гарантом забезпечення конституційних засад і державного ладу. Основи виборів Президента України встановлюються Конституцією України та Законами України.

Вибори президента будь-якої країни безпосередньо народом - це більш демократична практика, ніж вибори президента парламентом (ФРН) або колегією виборщиків (США). У сучасних умовах такі вибори передбачені конституціями Австрії, Фінляндії, Румунії, Словенії, Литви тощо. Проте ця відмінність не має принципового значення. Головним у цьому разі є те, що шляхом загальних виборів Президент України одержує свій мандат безпосередньо від народу, що дає йому можливість бути політично незалежною, автономною щодо інших гілок державної влади в Україні фігурою [1, с. 306-307].

Розрізняють кілька видів президентських виборів. Відповідно до Закону України «Про вибори Президента України» вибори Президента України можуть бути черговими, позачерговими та повторними [2].

Чергові вибори Президента України проводяться у зв'язку із закінченням конституційного строку повноважень Президента України, тобто кожні п'ять років. Позачергові вибори Президента України проводяться у зв'язку із достроковим припиненням повноважень Президента України у випадках, передбачених Конституцією України.

Повторні вибори Президента України проводяться відповідно до Закону у випадках:

1) якщо до виборчого бюлетеня для голосування було включено не більше двох кандидатів на пост Президента України і жодного з них не було обрано; 1-¹) у разі коли після закінчення строку реєстрації кандидатів на пост Президента України не зареєстровано жодного

кандидата; 2) якщо всі кандидати на пост Президента України, включені до виборчого бюлетеня, до дня виборів або до дня повторного голосування зняли свої кандидатури; 3) у разі коли вибори Президента України визнані такими, що не відбулися; 4) якщо особа після її обрання не набула мандата у порядку та у строк, встановлені Конституцією України та цим Законом.

Відповідно до вимог Закону, Центральна виборча комісія приймає рішення про проведення повторного голосування, про що зазначається у протоколі про підсумки голосування у день виборів Президента України [3]. Загалом у питаннях територіальної та адміністративної організації виборів Центральна виборча комісія діє відповідно до Закону «Про вибори Президента України», нерідко удосконалюючи передбачені Законом процедури. Однак відповідність окремих правових позицій Комісії нормам Закону викликає сумніви. Нерідко ЦВК не демонструвала послідовності у дотриманні вибраної правової позиції, що негативно відображалось на ході виборчого процесу і приводило до серйозних конфліктів, як це сталося, наприклад, 23 жовтня 2004 року при спробі утворення великої кількості закордонних виборчих дільниць у винятковому порядку. На жаль, дуже часто кандидати та їх довірені особи сумнівні з точки зору законності рішення ЦВК не оскаржували, або ж оскаржували з порушенням формальних ознак [4, с. 19].

За часів незалежності України наука вітчизняного конституційного права почала приділяти відповідну увагу проблемам виборів та виборчого права взагалі і виборів Президента України, зокрема. З'явилося чимало публікацій та монографій, присвячених інституту президента, в яких висвітлювались окремі аспекти досліджуваної проблематики.

Ми вважаємо, що в президентських і напівпрезидентських республіках президент має обиратися безпосередньо народом, тобто корпусом виборців, і цим отримати від них власний мандат на керівництво державними справами. Зокрема, В.Ф. Погорілко вважав, що хоча і президент, і парламент обираються народом, але в жодному разі їх правовий статус не може бути однаковим. Адже призначення названих

органів у державному механізмі, а також їхні функції далеко не рівнозначні [5].

На нашу думку, обрання президента шляхом прямих виборів, більш тісно зв'язує його з народом, ніж обрання законодавчим органом держави чи шляхом непрямих виборів, а також дає змогу президентові поводити себе більш незалежно стосовно парламенту.

О. Волощук наголошує, що проблеми теорії та практики виборів президента в Україні набули надзвичайної важливості під час виборів глави держави у 2004 році. Недосконалість чинного на той час законодавства про вибори Президента України та численні порушення основних принципів виборчого права мали значний суспільний резонанс і привели до Помаранчевої революції, яка оцінюється в цілому як позитивне явище в національній історії державотворення, але не знімає проблеми належного теоретичного і законодавчого забезпечення виборів Президента України [6]. Підтвердженням стали вибори 2014 року.

Президент, обраний в парламенті, є слабкою політичною фігурою, адже в цьому випадку він позбавлений демократичної легітимності, яку міг би черпати зі своєї перемоги на прямих загальнонаціональних виборах й бути єдиним посадовцем, що його обирає все населення країни [7].

Класичним випадком чергування «президентських» і «парламентських» фаз є Франція. Набагато важливіше те, що президент, обраний парламентом, виступає ключовою політичною фігурою в системі державного управління з огляду на його стабілізуючу, «антикризову» функцію. Як правило, такий президент оголошує надзвичайне положення в країні. У ФРН президент також може оголосити так званій «стан законодавчої необхідності», за умов якого федеральні закони приймаються без участі нижньої палати парламенту – Бундестагу. Саме голові держави належить головна роль у вирішенні політичних криз. В Естонії, ФРН, Італії та інших країнах в обумовлених конституцією випадках президент особисто приймає рішення про розпуск парламенту. Однак, як правило, президенти не вдаються до активної участі у політичних процесах, залишаючись «арбітрами» і «переговорниками» [7].

Федеральний президент Австрії від 1951 року обирається народом країни на шість років і прагне дотримуватися у своїй діяльності надпартійної позиції. (Лише у 1945 році президента Карла Ренера було обрано Федеральними зборами – парламентом республіки.) Виконавчу владу очолює Федеральний канцлер – за традицією лідер найсильнішої політичної партії [8].

Ми підтримуємо думку вчених про те, що вибори глави держави для будь-якої країни – одна з головних політичних подій.

Проблема забезпечення проведення позачергових виборів привертає найбільшу увагу в сфері конституційно-правового регулювання виборів в Україні. Інститут позачергових виборів існує в конституційному праві зарубіжних країн і розглядається як один з конституційно-правових механізмів розв'язання складних політичних проблем, коли стає неможливим досягнення будь-яких політичних компромісів, або коли в результаті роботи виборних органів державної влади і місцевого самоврядування складається така ситуація, яка вимагає проведення позачергових виборів.

Досвід доводить, що вагомою перешкодою в реалізації права громадян на позачергові вибори є неврегульованість питання щодо їх фінансування [9].

Отже, можна зробити висновок, що вибори Президента – один із найважливіших етапів у державотворенні. На сьогодні виборче законодавство потребує якісного вдосконалення, що гарантуватиме високий рівень проведення виборів глави держави. На нашу думку редагування потребує ч. 3 ст. 103 Конституції України відповідно до якої одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд. Більш конституційною буде норма Конституції України, яка вказуватиме, що одна й та сама особа може бути обрана Президентом України лише на один строк без права бути обраним повторно. Така вимога сприятиме ефективній діяльності глави держави.

1. Колісник В. Конституційне право України : Підр. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В.П.Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х. : Право, 2008. – 416 с. – С. 306 – 307.

2. Закон України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.

3. Ярмиш О.Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні /Ярмиш О.Н. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://jurisprudence.com.ua/konstitucijne-pravo>.
4. Виборче законодавство України : проблеми та шляхи їх вирішення: (За матеріалами науково-практичних конференцій та круглих столів). Ін-т. виборч. права. – К.: ФАДА, ЛТД 2005. – 180 с. – С. 19.
5. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uchebnikonline.com/pravo>.
6. Волошук О. Теоретичні та практичні проблеми організації інституту виборів Президента України / Волошук О. // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2009. – № 1 (15). – С. 53-59.
7. Крисенко О. Моделі виборів президента : світовий досвід та висновки для України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua>.
8. Прямі президентські вибори в Україні: за і проти. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1642>.
9. Польщиков І.В. Проблеми питання удосконалення законодавства про вибори Президента України в аспекті додержання міжнародних виборчих стандартів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://webcache.googleusercontent.com>.

Науковий керівник: *О.Б. Ковальчук, к. ю. н., доцент кафедри конституційного та міжнародного права ІНПП Національного університету «Львівська політехніка»*

МІГРАЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Нестеренко А. О.

магістр Навчально-наукового Інституту економіки і менеджменту Національного Університету «Львівська політехніка»

Досвід багатьох країн свідчить, що міграція – це соціальне явище, яке значною мірою впливає на стан національної безпеки будь-якої держави, а отже, й України.

У державному регулюванні міграційними процесами в Україні можна виокремити низку складників, кожен із яких створює умови для досягнення певної мети, а їхня сукупність забезпечує в цілому функціонування державної міграційної політики. За часи своєї незалежності Україна набула суттєвого досвіду у цій сфері, тому